

096. Toplum çevirmenliğinin kültürel değişim araçlarıyla ilişkisi

Coşkun DOĞAN¹

APA: Doğan, C. (2023). Toplum çevirmenliğinin kültürel değişim araçlarıyla ilişkisi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (32), 158-1570. DOI: 10.29000/rumelide.1253012.

Öz

İnsanoğlu toplumsal bir varlıktır ve birlikte yaşamak zorundadır. Bu nedenle, ortak yaşamsal değerler etrafında birleşmek ve zamanla yaşamsal deneyimler üretmeleri söz konusudur. Her toplum için geçerli olan bu süreç, çeşitli insan hareketliliklerine bağlı olarak değişmektedir. İnsanlık tarihi boyunca yaşanan toplumsal değişimlerin temelinde, toplumların uygarlık düzeyleri ve sosyal hareketlilikleri hayati rol oynamaktadır. Toplumlararası etkileşimler, sosyo- kültürel alanlarda değişimlerin olmasına neden olmaktadır. Dünyada son yüzyılda yaşanan hızlı teknolojik gelişmeler, farklı toplumlara ait kültürlerin değişimine kaynaklık etmektedir. Özellikle uluslararası düzeyde hızlı iletişim ve ulaşım olanakları, sosyo- kültürel değişimleri gerektirmektedir. Bu değişimler, insan yaşamının içerisinde bulunan araçlarla gerçekleşmektedir. Kültürel değişim araçları olarak adlandırılan göç, küreselleşme ve medya, bugün her toplumun yaşamını yakından etkilemektedir. Farklılıkların bir arada yaşamalarına zemin hazırlayan kültürel değişim araçları, toplumların birbirini tanıması ve uyum içerisinde yaşamaları için, dilsel olarak anlaşmalarını gerekli kılmaktadır. Bu düşünceden hareketle, özellikle sosyoloji ile çeviri temelinde çalışmalar yürüten toplum çevirmenliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Birbirinden farklı ya da benzer kültürlerin kendi aralarında birey üzerinden etkileşimleri ve toplumsal yaşamda değişimlere yol açması, kültürel değişim ve kültürel değişim araçları doğrultusunda yeniden değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bu çalışmada, kültür ve kültürel süreçlerde yaşanan değişimlere neden olan araçlar irdelenecektir. Ayrıca farklı kültürlere sahip toplumların aynı coğrafyada uyumlu bir şekilde yaşayabildikleri çok kültürlülük kavramına kısaca vurgu yapılırken, bu bağlamda toplum çevirmenliğinin önemli rolüne değinilecektir.

Anahtar kelimeler: Toplum çevirmeliği, küreselleşme, medya, göç

The relationship of social translation with tools of cultural change

Abstract

Man is a social being and has to live together. Therefore, it is possible to unite around common vital values and produce life experiences over time. This process, which is valid for every society, varies depending on various human movements. Civilization levels and social mobility of societies play a vital role in the basis of the social changes experienced throughout the history of humanity. Inter-communal interactions cause changes in socio-cultural fields. The rapid technological developments in the world in the last century are the source of the change of cultures belonging to different societies. Rapid communication and transportation opportunities, especially at the international level, require socio-cultural changes. These changes take place by means of human life. Migration, globalization and media, which are called cultural exchange tools, are closely affecting the life of every society

¹ Öğr. Gör. Dr., Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü (Edirne, Türkiye), coskundogan2002@yahoo.de, ORCID ID: 0000-0002-6072-2721 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi:18.01.2023- kabul tarihi: 20.02.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1253012]

today. Cultural exchange tools, which pave the way for the coexistence of differences, necessitate linguistic agreement in order for societies to know each other and live in harmony. Based on this idea, there is a need for a community translator who works on translation with sociology. The interaction of different or similar cultures with each other through individuals and causing changes in social life requires re-evaluation in line with cultural change and cultural change tools. In this study, the tools that cause changes in culture and cultural processes will be examined. In addition, while briefly emphasizing the concept of multiculturalism, where societies with different cultures can live harmoniously in the same geography, the important role of community translation will be mentioned in this context.

Keywords: Society translation, globalization, media, migration

1. Giriş

Kültür, kapsam alanı oldukça geniş bir kavramdır. Kültür, tarihi belli olmayan bir süreç içerisinde ortak paydalarda varlıklarını sürdüren ve birlikte yaşayan insan toplulukları tarafından oluşturulmuştur. Toplumsallaşma sonucu gelecek nesillere aktarılmaktadır. Ancak kültür, dinamik bir olgudur ve zaman içerisinde değişkenlik göstermektedir. Nesilden nesile aktarılan kültür olgusu, zamansal, çevresel ve farklılaşan toplumsal gereksinimlerin doğrultusunda yeniden uyarlanmaktadır. Bu anlamda kültür, yaşanılan zaman dilimine göre sürekli yenilenmekte ve kültürel değişimlere neden olan toplumsal ve teknolojik araçlarla son durumuyla sonraki nesillere yansıtılmaktadır.

Son yüzyılda dünyada ulaşım ve iletişim alanında yaşanan çok hızlı teknolojik gelişmeler, her toplumun yaşam akışını derinden etkilemektedir. Toplumsal koşulların değişimi, beraberinde kültürel değişimleri de getirmektedir. Uluslararası alanda yaşanılan diğer değişimler (çevresel, ekonomik, demografik, politik), toplumların kendi kültürleri çerçevesinde özgün yaşam biçimlerini etkilemekte ve bağımsız davranmalarını etkilemektedir. Uluslararası ilişkilerin her alanda çok sıkı ve devamlı olması, toplumsal yarar sağlaması, toplumun üyeleri tarafından kolayca kabul görmesi kültürel olguların değişmesine neden olmaktadır. Özellikle yaşamsal koşulların değişimine çabuk uyum sağlayamayan, ekonomik ve yönetsel anlamda bağımsız olamayan toplumlarda kültürel değişimlerin daha hızlı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, kültürün yaşanmasına, varlığının sürdürülmesine ve toplumsal koşullara göre sürekliliğine aracılık eden kültürel değişim araçları önemli rol oynamaktadır.

Tarihsel süreç içerisinde toplumlar, kendi iç kültürel dinamiklerinin devamlılığı ve farklı kültürlere sahip toplumlarla kurdukları iletişim nedeniyle birçok kültürel etkileşim süreci yaşamışlardır. Bu etkileşimler, o süreçte hüküm süren kültürel değişim araçları ile olanaklı hale gelmiştir. Toplumlar, kültürel değişim araçlarının etki gücüne göre, kendi bünyelerinde oluşan değişimleri ya kabullenilmiş ya da ret etmişlerdir. Kültürel değişim araçları, yaşamsal deneyimler bütünü olan kültürün, farklı koşullar ve gereksinimlere yönelik olarak değişkenlik göstermesine neden olurken farklı toplumların ilişkisi kurmasına katkı sunmuştur. Bu tür ilişkiler, farklı ve özgün kültürel olguların çok daha hızlı etkileşim göstermesine kaynaklık etmiştir. Bu bağlamda toplumların her birinin yaşadığı kültürel etkileşim, ortak ilişkiler doğrultusunda şekillenmiştir. Diğer taraftan kültürel değişim araçları olan küreselleşme, göç ve medya gibi olguların beraberinde getirdiği toplumlararası birliktelik, çok kültürlü yaşamı gerekli kılmıştır.

Çok kültürlü yaşam, birden çok farklı kültürün aynı coğrafyada bir arada yaşaması anlamına gelmektedir. Farklı kültürlerden gelen insanların, uyum içerisinde yaşamalarının en önemli koşulu,

birbirlerini anlayabilmeleridir. Bu da ortak dil kullanımı ile olasıdır. Farklılıkların bulunduğu ve birbirlerini tanıdığı yer çeviridir. Çeviri, insanlık tarihi kadar eski olmasının yanında, dünyada yaşanan toplumsal değişimlere paralel çalışma alanı gittikçe genişleyen bir etkinliktir. Çeviri, tüm bilimsel alanlarla disiplinler arası ortak çalışma alanı olduğu gibi, son çeyrek yüzyılda artık özgün bir bilim dalı olarak etkinliğini Çeviri bilim adı altında sürdürmektedir. Çeviri bilimin alt dalı olarak işlevini sürdüren sözlü çevirinin bir türü olan “Toplum Çevirmenliği”, bugün dünyada yaşanan sosyo- kültürel etkileşim ve değişimlere yönelik çalışmalar yürüten bir çeviri eylemidir. Bu bağlamda, kültürel değişim araçlarının faaliyet alanı ile yakından iniltilidir.

2. Kültürel değişim araçları

Kültür, her toplumun en özgün olgusudur. Bir toplumu diğerlerinden ayıran referansıdır. Her bir toplumun bireylerini bir arada tutan değerler bütünüdür. Toplum varlığı ile birlikte var olan ve toplumu uyumlu bir yaşam içerisinde bir arada tutan kültür, yaşamın her alanında gerekli her konuyla alakalıdır. Kültür, köken olarak Latince “cultura” sözcüğüne dayanmaktadır. Anlam olarak da “cultura”, inşa etmek, işlemek, süslemek, bakmak anlamlarına gelen “colere” sözcüğünden türetilmiştir. Bu anlamda kültür sözcüğü “ekin, sipariş, bakım” anlamında kullanılmaktadır (Kartarı 2014: 31). Oldukça çok tanımlı yapılan kültür kavramının birkaç tanımı şu şekildedir. Milli Eğitim Bakanlığının Örnekleriyle Türkçe Sözlüğünde (2000:1826); “Bir insan topluluğunun (milletin) nesilden nesile aktardığı, gelenek halinde devam eden maddi ve manevi varlıklarının, değerlerinin, bütünü; inanç, fikir, bilgi, sanat, adet ve gelenekleri, bütünüyle yaşayış ve davranış şekli; hars; şeklinde ifade edilmiştir. En eski ve genel kabul gören Edward Taylor’un (1871) kültür tanımı şöyledir. “Kültür bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, gelenek ve insanın bir toplumun üyesi olarak edindiği diğer her türlü yetenek ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütündür” (Akt. Bağlı/Özensel,2013: 42).

Kültür, dinamik bir olgudur ve toplumların yaşam biçimlerini belirlerken, yaşamın getirdiği değişimlere göre de uyarlanması gerekmektedir. Kültürel bağlamda değişim çok hızlı olmamakla birlikte, zamansal ve mekânsal olarak yaşamın toplumlara sunduğu kazanımlar çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bugünün dünyasında toplumların ilişkilerini ve yaşamlarını en çok etkileyen çok hızlı olan teknolojik gelişmelerdir Ancak bu yaşamsal kolaylıklar, dünyanın her ülkesinde eşit oranda değildir. Birbirleri ile ilişkileri aratan toplumların birbirlerini yakından tanıma olanakları olmuş ve bu bağlamda insan hareketlilikleri hem iletişim ortamında hem de ulaşım ortamında artmıştır. Toplumların kolayca etkileşimleri, ortak ürünleri olan kültürün ve toplum yapısının değişimini beraberinde getirmiştir. Toplumların farklı yaşam tarzları ve dünya görüşleri olsa bile, bugün dünyada yaşanan “Küreselleşme, Göç ve Medya” gibi kültürel değişim araçları, toplumsal değişimlere kaynaklık etmektedir.

2.1. Küreselleşme

Uluslararası ilişkilerin artması, öncelikle ekonomik bağlamda ortaklıkların çoğalmasına ve gelişmiş ülkelerin çıkar amaçlı farklı ülkelerde büyük yatırımlar yapmasına temel oluşturmuştur. Ekonomik kazanımların insan yaşamına getirdiği kolaylıklar, farklı kültürlerden insanların bir araya gelmesine ve kültürel anlamda etkileşimlerine kaynaklık etmektedir. Hiçbir kültürel farklılığa bakılmaksızın insanların aynı ürünleri kullandıkları ve yaşam tarzlarını tüketim şekillerine göre belirledikleri görülmektedir. Küreselleşme, kendi anlayışı çerçevesinde bu tür bir tüketim düşüncesi yaratmıştır. Bu yaşam biçimi her toplum için hızlı bir değişim sürecini gerekli kılmaktadır.

Elteren'e göre (1999:287-288) göre, küreselleşme, ülkeler arasında coğrafik sınırların düşünsel anlamda kalkmasına ve dünyanın küçülmesine neden olmuştur. Bütün bir dünya bilincinin oluşması yönünde ortaya çıkmış bir kavramdır. Küreselleşme, dünyadaki örgütleri, yapılan organizasyonları birleştirme ve bütünleştirme içerisinde olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında dünya üzerinde ortak iş yapma düşüncesiyle insanları birbirine bağlama düşüncesi toplumsal değişimleri tetiklemektedir (Akt. Vatandaş 2002: 56).

Küreselleşme kavramı ekonomik olarak ortaya çıkan bir olgu olsa da, insanların siyasal ve toplumsal ilişkilerinin farklılaşmasına neden olmaktadır. Bunun yanında bu kavramlara yeni şekiller vermektedir. Bugün dünyada yaşanan uluslararası ekonomik, sosyal ve siyasal ilişkiler, ülkelerin coğrafik sınırlarını aşmakta ve insanların yaşamlarını derinden etkilemektedir. Bu etkileşim insanlar arasında karşılıklı bir şekilde bağımlılık yaratmaktadır. Bu anlamda küreselleşme, bir taraftan dünyada ekonomik değerli mal hareketliliğini arttırırken, diğer taraftan insan hareketliliklerinde de değişim ve farklılaşmalar oluşturmaktadır (İçli, 2001:163-164).

Yaşamın her alanında görülen küreselleşme etkisi, toplumların yaşam değerlerini aşarak kendilerine dayatılan davranış biçimlerini içselleştirmişlerdir. Bu düşüncenin de evrensellikle bağdaştırılması, toplumların kültürel anlamda melezleşmesini sağlamıştır. Kendi özgün yapılarından uzaklaşan ve diğer toplumların yaşam değerlerini de özümseyen toplumların özünden uzaklaştıkları, karmaşık bir yaşam sürdürdükleri görülmektedir. Bu yaşam biçimi, toplumların kültürel değerlerinin küreselleşme nedeniyle büyük değişimler yaşamasına neden olmaktadır. Bazı toplumbilimciler, küreselleşmenin kültür konusunda en büyük etkisinin, "milli kimlik krizi" olduğu söylemektedirler. Bireylerin tutum ve davranışlarını bugün artık yakın çevre ve akraba grupları, iş ve okul organizasyonları yerine, farklı daha çok faktörlerin belirlediği açıktır. Yaşanan bu dönemde daha çok küresel kültür motifleriyle bezenmiş (bol tüketim ve hedonist duygularla desteklenen yaşama biçimi) olgularının, toplumların yaşam tarzlarına ve bireylerin davranış boyutlarına değişim şeklinde etkili oldukları görülmektedir (Talas & Kaya. 2007: 156).

Küreselleşme, toplumları birbirine yakınlaştırırken tekipleştirme gibi bir rol oynamaktadır. Birey davranışlarının ekonomik ihtiyaçlarından hareketle, belli kalıplara sokularak benzer kılınması, tek bir kültürlülüğe gidişin habercisidir. Toplumların kültürel değişimleri kaçınılmazdır. Ancak, toplumları tek bir kültüre göre yaşam sürdürmeye yönlendirmek ve kültürel çeşitliliği ortadan kaldırmak, insanlığın doğasına aykırı bir durumdur. Toplumların kültürel özgünlüklerini ortadan kaldırmaya yönelik bu tür etkileşimlerin önüne toplumların birbirini tanımaları ve özgünlüklerini hoşgörü ile karşılamaları ile geçmek mümkün olacaktır.

2.2.Göç

İnsanlık tarihi kadar eski bir eylem olan göçler, zaman içerisinde çeşitlilik kazansa da temelinde bireyin yaşadığı yeri sürekli veya belli bir süre için değiştirmesi anlamına gelmektedir. Oldukça karmaşık bir süreç olan göç hareketliliği bu yüzden çoğu bilimsel alanların konusu haline gelmiştir. Türk Dil Kurumunun güncel sözlüğünde (<https://sozluk.gov.tr/>), "Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret" şeklinde tanımlanan göç hareketliliğinin oldukça çok tanımı söz konusudur. Göçler bireysel ya da toplumsal olarak da gerçekleştirilmektedir. Oldukça çok nedenlere dayalı ve şekilleri olan göç hareketlilikleri, ulusal ya da uluslararası şekillerde meydana

gelmektedir. Özellikle bugünkü dünyada küreselleşme ile yakından inilti olan uluslararası göçler, her yönüyle tüm dünya ülkelerinin en büyük sorunu haline gelmiştir.

Göç hareketliliği, insanların toplumsal, ekonomik, politik ve birçok doğal olayların sonucu coğrafi şekilde yer değiştirmeleridir. Bu yer değiştirmeler, farklı şekillerde gerçekleşebilmektedir. Bunlar, uluslararası ya da ulusal sınırlar dâhilinde olabilmektedir. Ayrıca göçlerin gerçekleşme biçimlerinin her biri (mülteciler, sığınmacılar, ülke içinde yerinden sürülmüşler, ekonomik göçmenler vb.) üst başlık göç tanımları içerisinde kendilerine yer bulmaktadır (Adıgüzel, 2020: 3).

Göç eylemi farklı toplumları ve kültürleri bir araya getirmektedir. Göç hareketliğinin temelinde yatan nedenler, göçün yönünü ve şeklini belirlemektedir. Göç hem terk edilen yeri hem de intikal edilen yeri her alanda (sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel) etkilemektedir. Bu nedenle göç eylemi öncesi, yapılış esnası ve sonrası olarak üç aşamada değerlendirilmelidir. Göç eylemine sadece bir insan hareketliliği olarak değil, kültür hareketi olarak da bakmak gerekmektedir. Göç eden insan toplulukları berberlerinde kültürel olgularını da getirmektedir.

İnsanlar, sürekli olarak sınırlı ve yetersiz olanları kullanarak varlıklarını sürdürdükleri yerlerden daha bol ve yeterli olan yerlere yönelme isteği içerisinde olmuşlardır. Bu arzuları insanları, her zaman farklı diyarlara gitme ve belli bir arayış içerisinde sokmuştur. Bu istem ve arzular göç olgusunun dayandığı toplumsal nedendir ve bu neden göçün toplumsal hareket noktasını oluşturmaktadır. Göç insanların belli bir yerde bulunma duygusundan uzaklaştırmakta ve onlara buldukları yerleri terk etme, kaçma, kurtulma, ayrılma duygularını aşmaktadır. Göç olgusunun ürettiği bu tür duygular, kültür ortamında yer bulmaktadır. Bu yüzden göç ile kültür birbirini tamamlamakta ve değerli kılmaktadır. Kültür kavramı göç ile gittiği her yerde yeniden evirilmekte ve zenginleşmektedir (Doğan, 2018: 13).

Bugün dünyada gerçekleşen göçlerin büyük çoğunluğu sınırlar ötesi olarak yapılmaktadır. Uluslararası büyük bir sorun olan göç eylemleri, farklı kültürlerin buluşmasına kaynaklık etmektedir. Bu bağlamda, çok yönlü ilişkiler ve etkileşimleri içeren göç süreci ile beraber ortaya çıkan sorunların, yine çok yönlü politikalar ve yaklaşımlarla ele alınması çok daha yerinde olacaktır (Yılmaz, 2014:1699) önemlidir. Özellikle göç sonrası geliştirilecek politikaların ortak yaşam üzerine kurgulanması gerekmektedir. Bu nedenle çok kültürlü toplum yapısını benimseyen göç alan ülkeler, kültürel özgünlüklerin kaybolmadan farklılıkların hoşgörüsü ortamında birlikte yaşamaları doğrudur politikalar üretmelidirler.

2.3. Medya

Toplum yaşamında bazı olgular hayati rol oynamaktadır. Bugün hızlı teknolojinin insan yaşamına sunduğu kitle iletişim araçlarıdır. Sanayileşme ile birlikte çok karmaşık olmayan kitle iletişim araçları, artık çok karmaşık ve oldukça büyük kitleleri etkileyebilecek duruma gelmiştir. Toplumların sosyo-kültürel yapılarını değişime uğratabilecek sihirli güce sahip olan medya araçları, her toplumda yaşamsal öneme sahip durum şeklinde algılanmaktadır. Bu medya araçları ile insanlar her an iletişim kurabilmekte, örgütlenebilmekte, farklı alanlarda paylaşımlar yapabilmektedir. Bu medya araçlarının yazılımını yapan büyük küresel güçler, toplumları istedikleri şekilde etkileyebilmektedir.

Geleneksel medya araçlarının (radyo, televizyon, gazete vb.) yerini artık, teknolojinin ve buna bağlı olarak gelişen yazılım sistemleri aracılığı ile üretilen güçlü görselleri olan (CD-romlar, web siteleri, bloglar, e-postalar, elektronik kiosklar, interaktif televizyonlar, mobil medya cihazları, akıllı iletişim teknolojileri, vb.) yeni medya araçları almıştır. Ayrıca bugün dünyada çeşitli paylaşım siteleri (Facebook,

Tweeter, Instagram, Youtube gibi) hemen herkes tarafından kullanılan popüler medya araçlarıdır. Geleneksel medya araçları, kitleleri daha ilk başlardan beri arzu edildiği gibi etkilemiştir. Ancak yeni nesil medya araçları ise, bağımlılık derecesinde vazgeçilemez ve yaşamın bir parçası şeklinde etkilemektedir (Yorgancılar, 2018:2518).

Medya olarak adlandırılan kitle iletişim araçları, farklı kültürleri, toplumlar ve sınırlar aşırı yerlere ulaştırılmasında önemli rol oynamaktadır. Farklı yerlere farklı kültürel olguların taşınmasını sağlarken, etkileşimi de sağlamaktadır. Bu bağlamda medya, yaygın bir toplumsallaşma aracı olarak görev üstlenmektedir. Medya, yeni toplumsal alışkanlıklar kazandırmada, yeni görüşlere yönlendirmede ve sonuç olarak bir insan tipi yaratmada etkilidir. Medyanın verdiği mesajlar, toplumsal ve kültürel değişim için ne kadar önemli hale geldiğini göstermektedir. Ancak medya araçlarının olumlu düşüncelerin aktarılmasında ve istedik davranışların oluşturulmasında da katkısı oldukça büyüktür.

Toplumsal değişimi yaşamsal bakımdan etkileyen birçok unsur olmakla birlikte, günümüzde bu değişimi en çok gerçekleştiren unsurların başında kitle iletişim araçları bulunmaktadır. Bunun en büyük nedeni dünyada her alanda yaşanan hızlı teknolojik gelişmelerdir. Teknolojinin kitle iletişim araçlarına sunduğu inanılmaz fırsatlar sayesinde, çok hızlı ve kolay şekilde dünyada daha fazla kişiye ulaşılmıştır. Bu durum kitle iletişim araçlarını toplumsal yaşam içerisinde önemli bir noktaya taşımıştır (Kırtepe, 2000:241).

Medya gelişmekte olan üçüncü dünya ülkelerinin toplumlarına ait kültürleri yok etmekte ve onları küresel kültürlerin içerisine çekmektedir. Uluslararası kültür taşıyıcısı olarak görülen medya, egemen kültürleri ev ortamına kadar taşınması, kültürel bilinç ve ekonomik açıdan zayıf olan toplumların yok olmasına neden olmaktadır. Kültürel değişimler, toplumsal yaşamı doğrudan etkilemekte ve bu dönüşüm medya egemen toplum lehine sonuçlanmaktadır.

Yetim'e (2004:134) göre; medyanın farklı kültürler arasında oluşturduğu uyumluluk, ulusal ve kültürel kimliklerin görmezden gelinmesine neden olmaktadır. Bu tarz bir düşünce şekli farklı kültürleri hâkim kültür karşısında etkisiz kılmakta ve hâkim kültürün insanların yaşamı üzerinde baskın hale gelmesini sağlamaktadır. Bu tür bir etkileşim yerel ve ulusal kültürlerde değişimi hızlandırmaktadır (Akt. Taylan & Arklan, 2008: 94).

Kültürel değişim aracı olarak medya ya da kitle iletişim araçlarının etki alanı gittikçe genişlemektedir. Beraberinde getirdiği sorunların yanında insanlığa sunduğu yeni olanaklar da vardır. Medya her ikisinde de, toplum yaşamını yakından etkilemektedir. Medyanın kültürel etkileşimlere ve farklı kültürlerin tanıtımına katkıda bulunurken, farklı kültürlerin kendi özgünlüklerini kaybetmeden bir arada uyum içerisinde yaşamalarına nasıl yardımcı olabileceğini düşünmek yerinde olacaktır. Tüm kültürel değişim araçlarının farklı toplumların aynı coğrafyada yaşamasına olanak sağlamaktadır. Birden çok farklı kültüre sahip toplum ya da bireylerin birlikte yaşaması çok kültürlü toplum yapısıyla ilişkilidir.

3. Çok kültürlülük ve toplumsal değişim

Çok kültürlülük, kültürel değişim araçlarının neden olduğu insan hareketliliği sonucunda, özellikle gelişmiş ülkelerde; farklı kültürlerin hoşgörü, bireysel farklılıklara saygı ve bir arada uyum içerisinde yaşadığı modern toplumların oluşumu şeklinde tanımlanabilir (Vatandaş, 2002: 19). Çok kültürlü toplumlar, belli bir siyasi şemsiye altında bulunmalarına karşın, sosyo- kültürel temel hak ve özgürlüklere dayandırılan bir toplumsal değişim olgusudur. Çok kültürlülüğün oluşumunda en büyük

eken farklı ülkelerin ekonomik ve siyasi değişimlerdir. Özellikle çok kültürlülüğün en büyük nedeni olan göç ve küreselleşme, sosyo- kültürel değişimlere katkı sunmuştur.

Çok kültürlülük kavramı, tarihsel süreç içerisinde doğal şekillerle oluşmuş ancak adlandırılmamıştır. II. Dünya savaşı sonrasında, hızlı iletişim ve ulaşım olanaklarına bağlı olarak artan insan hareketlilikleri ile gündeme gelmiş ve farklı toplumların bir araya gelerek yaşam şekli “Çok kültürlülük” olarak tanımlanmıştır. Çok kültürlülük kavramı ilk kez 1941 yılında, İngiltere’de fazla bir önem arz etmeyen kozmopolit bir toplumu nitelendirmek için kullanılmıştır. Ön yargısız ve bağımsız bireylerin oluşturduğu bu karmaşık toplum yapısı, daha sonraki süreçlerde devlet politikaları şeklini almıştır. Özellikle 1970’li yıllarla birlikte Avustralya ve Kanada devletlerinde kültürel çeşitliliği ön plana çıkaran ve hatta teşvik eden çok kültürlülük düşüncesini içeren politikalar oluşturulmuştur (Doytheva, 2009: 15).

Toplumsal değişim, yaşamın her alanında oluşan farklılaşmanın bir göstergesidir. Bu değişimler toplumun günlük yaşamında uyguladığı davranış ve tutumlarına yansımaktadır. Özellikle kültürel değişim araçlarının sosyo-kültürel değişime sunduğu farklılıklar, (ekonomik, teknolojik, bilimsel, doğal, vs.) bir toplumun tüm temel kurum ve örgütlenmelerinde görülebilmektedir. Farklılıkların bulunduğu çok kültürlü bir yaşamın hüküm sürdüğü ülkelerde de, farklılıkların kendi arasında kültürel özgünlüklerini yaşayabilmesi için denge ve uyum çok önemlidir. Dolayısıyla farklılıklar arasında iletişimin sağlanması amacıyla, kültürel değişim araçlarından medyanın sihirli gücünün burada etkin bir şekilde kullanılması gereklidir. Kültürel değişim beraberinde farklılıkların yeniden toplumsallaşmasını da gerekli kılmaktadır. Çünkü çok kültürlü bir toplumda sosyal ve kültürel etkileşimler kaçınılmazdır. Bu bağlamda farklı kültürlerin bir arada yaşanmasıyla oluşan “Çok kültürlülük”, farklı etnik kökenden ve farklı dinlerden toplulukların birlikte yaşamasını ifade eden bir tasarımın adıdır. Bu anlamda çok kültürlülük, dil, enisite, tarih, ülke ve daha benzeri farklılıklara birlikte yaşama olanağı sunulmasını ifade etmektedir (Bağlı/Özensel,2013: 48)

Çok kültürlülük, medya, küreselleşme ve göç gibi kültürel değişim araçları ile birlikte bir anlam kazanmaktadır. İnsan hareketlilikleri ve buna bağlı olarak farklılıkların belli yerlerde buluşması toplumlararası diyalogu ve etkileşimi kaçınılmaz kılmaktadır. Bu bağlamda farklılıkların özgünlüklerini koruyarak herhangi bir kimlik kaybına neden olmaksızın barış içerisinde birlikte yaşama şansları yakalamaları çok ciddi bir politika gerektirmektedir. Kültürel değişimin uluslararası boyuta ulaştığı dünyada, hem kendini ifade etmek hem de farklı olanı anlayabilmek temelinde davranmak çok önemli hale gelmektedir. Aslında çok kültürlülüğün temelinde de farklılıkların birbirini karşılıklı olarak anlayabilmesi yatmaktadır. Bu bağlamda ortak bir anlaşma dili gereklidir. Bu da çeviri dilidir. Farklılıklar arasında iletişim köprüsü rolünü üstlenen çeviri, insan hakları çerçevesinde farklı kültürlerin varlığını sürdürmesi açısından önemli bir aracı rolü oynamaktadır. Eruz (2010:13) çevirinin çok kültürlülükle iç içe gelişen bir çizgi izlediğini söylemekte ve yine Eruz (2010:9) çeviriyi, ancak çok kültürlülük devreye girince var olabilecek bir olgu olarak tanımlamaktadır. Bu düşünceden hareketle; kültürlerarası iletişimin çeviri olgusuyla birlikte hayat bulduğunu ve çok kültürlü yapıya da barış içerisinde yaşama olanağı sunduğu söylenebilir.

4. Toplum çevirmenliğinin kapsamı

Çeviri eyleminin varlığı, insanlığın var oluşuna kadar dayanmaktadır. Anlaşılmayana anlaşılır kılmak amacı olan çeviri eylemi, insanın yaşadığı çevresinin algılanmasına da yardımcı olmaktadır. Her çağda insanlığın yanında olan çeviri eylemi, kültürlerarası iletişim açısından önemli bir etkinliktir. Bu bağlamda çeviri eylemi, kültürlerin pratikte uygulandığı toplumsal yaşamada da önemli bir rol

oynamaktadır. Çeviri eylemi en temel anlamıyla iki farklı dili kullanan kimselerin doğru iletişim kurabilmeleri için yapılan dilsel bir etkinliktir. Ancak çeviri eylemine konu olan diller, konuşulduğu toplumun içerisinde biçimlendiği için ait olduğu toplumun düşünce anlayışını yansıtmaktadır. Bu anlamda toplumun farklı düşünce tarzı ve farklı dünya görüşü vardır.

Dilsel olarak anlaşmak demek, sosyo-kültürel bağlamda farklı kültürlerin buluşması ve yakınlaşması demektir. Çeviri eylemi, insanlık tarihinin bütün evrelerinde karşılaşılan bir etkinliktir. Çeviri eylemi, her çağda mevcut uygarlıklar arasında anlaşma köprüsü olan, farklı toplumları birbirlerine yaklaştıran dilsel bir olgudur. Çeviri, her kültürü ve o kültürlerin oluşturulduğu toplumları, kendi çevreleri dışına taşıyan ve farklı toplumların, bir birlerinin kültürel ürünlerinden faydalanmalarını sağlayan kültürlerarası bir bildirişim ve iletişim aracıdır (Vardar, 1981:172).

Bugünün dünyasında kültürel değişim araçlarının aracılığıyla farklı kültürel ve sosyal dokuya sahip toplulukların bir araya gelmesi, çeviri eyleminin de dilsel aracılık rolünün değişmesini gerekli hale getirmiştir. Farklı kültürlerin buluşmasını sağlayan çeviri eylemi, toplumlararası bir rol üstlenmiştir. Farklı dünya görüşü ve düşünceleri yansıtan dillerin arasında iletişim uzamanı olan çevirmen artık ilgili toplumun da yapısını ve yaşam tarzını tanımak zorunda kalmıştır. Bu anlamda çevirmen dilsel aracı konumundan çıkarak, bir kültür ve bir toplumbilimci olarak çeviri eylemini gerçekleştirmesi zorunlu hale gelmiştir. Bu nedenle, çeviri eyleminin bağımsız bir bilim dalı olmasının ardından, bilimsel olarak bir kavram olarak sözlü çevirinin altında kullanılan “Toplum Çevirmenliği”, çevirinin sosyo- kültürel işlevini yerine getiren bir ayrı disiplin olarak gündeme oturmuştur. Bu anlamda toplum çevirmenliği, antropoloji, dilbilim, nöropsikoloji ve sosyoloji kadar bilimsel bir disiplindir (Pöchhacker, 2012:6).

Toplum Çevirmenliği etkinliği içerisinde sadece dilsel eşdeğerlilik beklenmemektedir. Toplum çevirmenliği, aynı konferans çevirmenliği gibi sözlü olarak anında yapılan ardıl bir çevirmenlik şeklidir. Son çeyrek asırdır toplum çevirmenliği farklı bir eğilim olarak gelişmektedir. Bunun temel kaynağı, hemen her alanda, (ekonomik, siyasal ve kültürel) yaşanan olumlu değişimlerdir. Toplum çevirmenliği, sözlü çevirinin içerisinde, paradigması, teori ve modelleri metodolojik paradigmalardan bilim olarak düşünülen olguların ve eşzamanlılıkla yüz yüze olan bir disiplindir (Moser- Mercer, 2012: 57).

Ardıl bir çeviri eylemi olan “toplum çevirmenliği”, ilk zamanlarda gönüllülük esasına dayalı olarak yapılırken, artık son yıllarda yeni bir alan olarak sözlü çeviri içerisinde araştırılmaya başlanmıştır Daha sonraları, toplum çevirmenliği; kamusal alan çerçevesinde, farklı dilleri konuşan ve bu nedenle devletin sunduğu kamu hizmetlerine ulaşmakta dilsel sorunlar yaşıyan kimselere, sözlü çevirmenlik yanında bir sosyo-kültürel danışmanlık hizmeti de sunan, bir çevirmenlik haline gelmiştir.

Son dönemlerde çalışma ortamı gittikçe genişleyen toplum çevirmenliği, hemen hemen insan yaşamının her alanında kullanılmaktadır. Bunun en büyük nedeni, dünyada yaşanan insan hareketliliğinin uluslararası boyutlarda olmasıdır. Rets'e (1998) göre toplum çevirmenliği genel anlamda, topluma yönelik yapılan hizmetler alanında, farklı dil ve kültüre sahip kişilere verilen sözlü çeviri hizmetidir. Bu hizmetler, polis merkezlerinde, göçmen bürolarında, sağlık ve psikiyatrik tedavi merkezlerinde, okullarda ve benzeri kurumlarda, dilsel iletişimi sağlamak amacıyla sunulmaktadır (Akt. Kurultay/Bulut, 2012 :79).

Toplum çevirmenliği, son yüzyılda çeşitli nedenlerle yoğun göçmen alan gelişmiş batılı ülkelerde (özellikle İskandinav ülkeleri, Almanya, Fransa, Hollanda gibi Avrupa ülkeleri, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Avustralya gibi) sosyal yaşam içerisinde yer alan farklı kültürel dokuya sahip

göçmenlerin, büyük spor organizasyonları düzenleyen ülkelerde ve küreselleşmenin beraberinde getirdiği uluslararası insan hareketliliklerinde karşılaşılan bürokratik işlemlerden ve yaşamsal sorunların çözümünden kaynaklanan kültürlerarası iletişim ihtiyaçlarında kullanılmaktadır. Toplum çevirmenliğinin insanlığa sunduğu bu hizmetler karşılığında, toplum çevirmenlerine dilsel bir aracılık yerine, dil ve kültürleri tanıyan toplumbilimci rolünü vermektedir.

Farklı kültüre sahip kimselerin yabancı ülkelerde ya da birden çok farklı dillin konuşulduğu ülkelerde yaşayan ya da bulunan halktan kişilerin devlet kurumlarındaki iletişim sorununun çözümü toplum çevirmenliği gibi bir çeviri türünün gelişmesine neden olmuştur. Bir çok ülkede “Kamu Hizmeti Çevirmenliği” de denilen bu alan zamanla gelişmekte ve türleri açısından genişlemektedir. Örneğin, Avustralya, nüfus yapısının çeşitliliği nedeniyle, toplum çevirmenliği organizasyonu açısından oldukça iyi bilinir. Olimpiyatlar, bu çeviri türünün geçici olarak kullanıldığı ortamlardır (Doğan,2015: 62).

Çeviri ile diğer bilimsel alanların ilişkilerinin artması ve dünyadaki gelişmeler, çeviriyi belli bir paradigma değişimi içerisine sokmuştur. Çevirinin metinlerin çevirisinden çok toplumsal ve kültürel bir olgu olarak işlevini yerine getirmesini zorunlu hale getirmiştir. Toplumsal bir boyut kazanan çeviri, bu bağlamda bilimsel araştırmaların konusu haline gelmiştir. Çevirinin eylem alanları tanımlanmış ve sosyo-kültürel dönüşüm ve değişimler, sözlü çevirinin bir türü olan toplum çevirmenliğinin önemini gündeme getirmiştir. Toplum çevirmenliği, toplumsal ve kültürel değişimlerin yaşandığı çağımızda, yaşamsal rol üstlenmiştir.

5. Sosyo- kültürel değişim ve toplum çevirmenliği ilişkisi

Toplumsal ve kültürel yapıların değişimi, dünyada hızlı teknolojik gelişmelerin insanlığa sunduğu kolaylıklar nedeniyle oldukça hız kazanmıştır. Bu değişimlerin temelinde sosyo- kültürel değişimlere aracı olan akımlar söz konusudur. Bunalar, medya, küreselleşme ve bunların etkisiyle oluşan ulusal veya uluslararası göçlerdir. Özellikle medya, ülkeler arasında var olan sınırları ortadan kaldırarak dünyanın her yerine kısa zamanda erişebilme ve ulaşabilme olanağı sunmuştur. Bunun yanında küreselleşme ile birlikte toplumsal kurumlar, eski yapılarından uzaklaşarak günün koşullarına göre kendilerini uyarlamışlardır. Buna bağlı olarak yaşam koşulları bazı alanlarda düşük bölgelerde yaşayan insan toplulukları, daha iyi yaşam koşullarına ulaşabilmek için uluslararası göç hareketlilikleri gerçekleştirmektedir. Tüm bunlar, toplum yapılarının ve değerlerinin değişimini kaçınılmaz kılmıştır. Her alanda yaşanan hızlı teknolojik gelişmeler, kültürel ve toplumsal değişim araçlarını da derinden etkilemiştir. Bu bağlamda, her topluma özgün olan değerlerin, toplumsal kurumların ve toplumsal yapıların değişimi zorunlu hale gelmiştir. Dolayısıyla toplumsal düşünceler de yeniden yapılandırılmış ve sosyal ilişkiler yeniden düzenlenmiştir. (Yazıcı, 2013:1493).

Dünyada yaşanan değişimler, farklı toplum ve kültürlerin bir araya gelmesine ve hatta ortak yaşam alanlarında birlikte yaşamalarına kaynaklık etmektedir. Yeniden oluşturulan dünya düzeninde geliştirilen yeni toplumsal değerlerin aktarılması, insanı diğer canlılardan ayıran en büyük yetisi dil ve kendisini ifade etmesiyle gerçekleşmektedir. Ancak her toplumun kendi özgün dili ve bu dilin kaynağı olan bir kültürü vardır. Toplumsal ve kültürel yapıların değişiminin ifadesi kendini dilde bulmaktadır. Bu anlamda dil, değişimin anlatılması ve kendinden farklı olanların anlaşılması için çok önemli bir araç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu dilsel araç çeviridir ve artık toplumsal değişimlerin ifadesi şeklinde kendisini uyarlamıştır.

Her alanda insanlığın hizmetinde olan çeviri eylemi, toplumlarda yaşanan değişimlerle birlikte, sosyolojik bir dönüşüm içerisine girmiştir. Çeviri eylemi ne tek başına bir dilsel araç, ne bir çevirmen eylemi, ne yalnız metin çalışması, ne de sadece çeviri süreci olarak hizmet vermektedir. Çeviri sürecinin sonucunda tüm toplumu etkileye ve hatta değişimlerine neden olan bir olgu olarak toplumsal yaşamın merkezinde yer almaktadır (Arı, 2014: 36).

Kültürel değişim araçlarının tetiklediği toplumsal ve kültürel değişimler, insanların eylemleri sonucunda gerçekleşir. Yani değişim insani bir eylemdir. Değişimlerin oluşumu insani etkinlikleri yakından etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında çeviri de insanlar arasında gerçekleşen bir iletişim eylemidir. Yaşanan değişimlere göre kendini yenilemek zorundadır. Yenidünya düzeni modernleşmeyi ve iletişimi öncelemektedir. Özellikle küreselleşme ile birlikte insanlığın yararına olacak üretimler uluslararası nitelikte olmaktadır. Bu bağlamda iletişim aracı olan çeviri sosyo-kültürel yapıları değiştirme rolü üstlenmektedir. Küreselleşmenin kültürel etki boyutu sosyolojik incelemelerde daha da önemli hale gelmektedir. Söz konusu bu etki, bir kültürel etkinlik olan çeviri faaliyetleri üzerinde doğrudan kendini göstermekteyken; sosyolojinin günümüz toplumunu anlamaya yönelik geliştirdiği kuramsal ve kavramsal araçlardan çeviri bilim araştırmalarının uzak durması düşünülemez (Karaca, 2011:361).

Bugünün dünyasında sosyo-kültürel değişim araçlarından medya, iletişim alanında büyük değişimlere kaynak olmuştur. İletişim alanında görülen gelişmeler, toplumsal yaşamın her alanında kendini göstermektedir. Medya (yazılı basın, radyo, televizyon, internet vb. gibi), farklı kültürlerin uluslararası düzeyde farklı toplumlara ulaşmasında büyük rol oynamaktadır. Ayrıca medya toplumsal yaşamda bireylerin kendi sosyal gereksinimlerini karşılamak için oldukça sık başvurdukları toplumsal bir değişim aracıdır.

Medyanın bireylere karşı bilgilendirme, eğitim, eğlendirme, sosyalleştirme gibi görevleri vardır. Medya, doğru ve tarafsız olmakla yükümlüdür. Bu bağlamda toplum çevirmenliği, uluslararası düzeyde aktarılan bilgilerin doğru şekilde dilsel aktarımında medya ile birlikte hareket etmek zorundadır. Aksi halde olumsuz sonuçlar doğuracak olaylara neden olacaktır. Bugün dünyada yaşanan olayların çoğu, medya aracılığı ile takip edilmektedir. Bu anlamda kitle iletişim araçlarının insanlara sunduğu bilgiler doğrultusunda fikir sahibi olmaktadır. Bu bağlamda medya, olaylar hakkında nasıl düşünülmesi gerektiği konusunda insanları empoze etmektedir. Eğer medya çıkar grupları elinde ise, insanların olaylar hakkında düşünceleri biçimlendirilmekte ve yanlış yönlendirilmektedir (Kocadaş, 2005: 8).

Toplumsal değişim araçlarından biri olan göç hareketliliği, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Göç her çağda çeşitli nedenlere dayalı olarak yapılmış ve özellikle içinde yaşadığımız yüzyılda daha da hızlanarak devam etmektedir. Göçün zorlayıcı etkileri olduğu gibi çekici nedenlerden ötürü yapılan türleri de vardır. Her nasıl olursa olsun göç, yeni bir toplumsal ve kültürel yapının içine girmektir. Göçmenin tüm her şeyi unutup, yaşamını geçireceği bu yeni yerde yeniden toplumsallaşması ve kültürlenmesi gerekmektedir. Her birey içerisinde bulunduğu toplumun bir parçasıdır. Kültür, varlığını sürdürebilmek için, bireyleri kendi ortamına uyabilecek şekilde yaşama hazırlamaktadır. Bu uyum yavaş yavaş olmakta ve yaşam boyu sürmektedir (Engin, 1990: 167).

Bireyin yaşamı boyunca sürecek kültürlenme süreci, zamansal ve mekânsal değişime uğrayan yaşamının bölümlerinde kültürel sembolleri öğrenmesini sağlayacaktır. Bu anlamda mekânsal farklılık olan göç yoluyla yaşanacak toplumsal değişim, toplum çevirmenliği aracılığı ile desteklenecektir. Çünkü göç konusunda yapılan çalışmalarda toplum çevirmenleri, bir sosyal danışman olarak görülmektedir. Ancak

her ne olursa olsun göç hareketliliği toplumsal değişimlere neden olarak gelecekte de devam edecektir. Göç eyleminin zorlayıcı etkilerinin yanında göç için çekici özelliklerde söz konusudur. Göçler, insanoğlu dünyada var olduğu sürece devam edecektir. Dolayısıyla önümüzde her bakımdan göçlerle örülü olarak şekillenecek bir gelecek bulunmaktadır (Yaman, 2019: 64).

Uluslararası göç olgusunun evrensel olarak ortaya çıkardığı en önemli sorunların başında farklı kültürlerden gelen insanların bir arada yaşamaları, farklılıklarla baş etmeleri ve iletişim engellerini aşma konusu gelmektedir (Tunç, 2015: 35). Göçmenlerin gittikleri yerde iki temel ihtiyaçları olduğunu söylemek yanlış olmaz; birincisi bir iş sahibi olmak, ikincisi kültürel yönden kabul görme (Yılmaz, 2014: 1696). Bu kabul görme ilk önce onların toplumdaki varlıklarının tanınması, yaşadıkları sorunlara yönelmemizle başlar. Kültürlerarası iletişim bu bağlamda üzerinde durulması gereken en önemli konulardan birisidir. Toplum Çevirmenliği, yoğun göçmen alan ülkelerde (özellikle İskandinav ülkeleri, Almanya, Fransa, Hollanda gibi Avrupa ülkeleri, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Avustralya gibi) sosyal yaşam içerisinde göçmenlerin karşılaşılan bürokratik işlemlerden doğan kültürlerarası iletişim ihtiyaçlarında kullanılmaktadır (Doğan, 2020: 76-77).

Farklı ülkelerden gelen göçmenlerin her alanda ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için, sağlıklı bir iletişim ortamı sağlanması gerekliliği sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle, resmi olarak uluslararası dolaşım hakkı bulunmayan ve yasadışı yollardan vatandaşı oldukları ülkelere başka ülkeler izinsiz geçiş yapan düzensiz göçmenlerin (Adıgüzel, 2020:4), buldukları yabancı ülkede öncelikle beslenme, sağlık sorunlarının giderilmesi daha sonra sosyal, hukuki ve ekonomik haklarının kendilerine anlatılması gerekmektedir. Bu nedenle, kendilerine çeviri desteği sağlanması gerekmektedir. Etkin bir destek için, her alanda donanımlı toplum çevirmenlerine ihtiyaç duyulması söz konusudur. Ayrıca her toplum çevirmeninin, hizmet verdiği göçmenlerin yaşam biçimlerine, inanışlarına, geleneklerine yönelik bilgiye sahip olması, o kültüre duyarlı olması beklenmelidir.

Toplumsal değişim araçları ile çeviri eylemi yakından ilişkilidir. Özellikle, her ülkede toplum yararına hizmet sunan kurumların (hastane, belediye, okul, polis ve mahkeme vb. gibi) bünyesinde görev yapan çevirmenler, toplum çevirmenleridir. Toplum çevirmenliğinin gelişen dünyada gün geçtikçe çalışma alanları artmaktadır. Çok kültürlü ve çok dilli olan toplum çevirmenleri, sosyo-kültürel değişimlerin yaşandığı toplumlarda bireylerin en büyük rehberleri olmaktadır.

6. Sonuç

Belli bir toplum içerisinde doğan birey o toplumun kültürünü öğrenerek toplumsallaşmakta ve o toplumun bir üyesi haline gelmektedir. Toplum bireyin davranışlarını belirlemektedir. Birey de toplumun değerlerini yaşatmakta ve yansıtmaktadır. Ancak bu durum süreklilik arz etmemekte ve toplumların yapısı günün koşullarına ve çağın gelişmelerine göre değişim göstermektedir. Bu anlamda, toplumsal ve kültürel değişimler kaçınılmazdır. Buna bağlı olarak bireyler de bu değişime ayak uydurmak zorundadır.

Her çağda toplumların değişimlerini tetikleyen bazı unsurlar vardır. Bu değişimler hızlı ya da yavaş olsa bile, mutlaka gerçekleşmektedir. Bugünün dünyasında da değişimlerin en büyük nedeni hızlı teknolojik gelişmelerin insanlığa sunduğu iletişim ve ulaşım olanaklarıdır. Bu gelişmeler, dünyada tüm toplumların sosyo-kültürel yapılarını derinden etkilemekte ve yapılarında hızlı değişimlerin olmasını sağlamaktadır. Kültürel değişim araçları olarak bilinen medya, küreselleşme ve göç birbirleri ile eylem bakımından yakından inilti kavramlardır. Kültürel değişim araçlarının farklı sosyo-kültürel yapıdaki

toplumların etkileşimlerine her alanda olanak sağlamaktadır. Etkileşimin gerçekleştiği kültür ve toplumsal eksenini, artık her alanda toplumsal gelişmelerin içerisinde bulunan çeviri eyleminin konusu haline gelmiştir.

Farklılıkların birlikte yaşamalarının yolunu açan kültürel değişim araçları ile çevirinin iç içe olması çok kültürlü toplumların varlığı için çok önemlidir. Çeviri eyleminin sadece diller arasındaki iletişim işlevinin yanında, sosyo-kültürel yapıların içerisinde bir etkinlik olarak yer alması, çeviri için bir paradigma değişimi anlamına gelmektedir. Bu bağlamda sözlü çevirinin bir alt türü olan toplum çevirmenliği, kültürel değişim araçlarının yakından etkilediği toplulukların, farklı bir toplumsal yapı içerisinde bulunmalarından kaynaklanan insani boyuttaki sorunlarının çözümünde yardımcı olmaktadır. Toplum çevirmenliği, her geçen gün kapsam ve hizmet alanı genişleyen bir sözlü çeviri türüdür. Özellikle sosyo-kültürel ürünlerin önemli rol oynadığı bir çeviri etkinliğidir. Bu anlamda toplum çevirmenliği, kültürlerarası etkileşimlerde, farklılıkların birbirlerini yanlış anlamalarının önlemekte ve karşılıklı saygı duymaları yönünde hizmet vermektedir.

Dünyada küreselleşme ve medya etkileri nedeniyle yaşanan insan hareketliliklerinden dolayı oluşan uluslararası sorunların çözümüne yönelik politikaların oluşturulması, çok kültürlü ve çok dilli toplum çevirmenlerinin varlığını gerektirmektedir. Bu nedenle, toplum çevirmenlerinin, farklı kültürlerin birlikte bulunduğu ülkelerin tüm kamu kurum ve kuruluşlarında sosyal bilim uzmanı olarak görev almaları yerinde olacaktır. Toplumsal ve kültürel değişimler gelecekte de yaşanacaktır. Bu nedenle, çok kültürlü toplumların varlığını sürdürmesine yönelik politikaların oluşturulmasında toplum çevirmenliğinin katkısı büyük olacaktır.

Kaynakça

- Adıgüzel, Y. (2011). *Göç sosyolojisi*, (4 b), Nobel Yayınevi, Ankara
- Arı, S. (2014). *Çeviri sosyolojisi*, Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul
- Bağlı, M./ Özensel, E.(2013). *Çokkültürlü vatandaşlık*, 2. Baskı, Çizgi Kitabevi, Konya
- Doğan, A. (2015). *Sözlü çeviri çalışmalarını ve uygulamaları*. Siyasal Kitapevi, Ankara
- Doğan, C. (2020). *Toplum çevirmenliği kuramdan uygulamaya*. Sakarya Yayıncılık, Sakarya
- Doğan, İ. (2018). *Göç ve kültür*. Bilge Kültür Sanat Yayınevi, İstanbul
- Doytcheva, M. (2005). *Çokkültürlülük*. Çev. T.Akıncılar Onmuş, İletişim Yayınları, İstanbul
- Eruz, S. (2010). *Çokkültürlülük ve çeviri: osmanlı devleti'nde çeviri etkinliği ve çevirmenler*. Multilingual Yayınları, İstanbul
- İçli, G.(2001). Küreselleşme ve kültür. *C.Ü. sosyal Bilimler Dergisi*, 25/2, 162-172
- Karaca, Z. (2011). *Disiplinlerarası bağlamda çeviribilim ve sosyoloji, turgay kurultay'a bir armağan çeviribilimden kesitler*. Ed. S.Eruz&F.Şan, Multilingual, İstanbul
- Kartarı, A. (2014). *Kültür, farklılık ve iletişim kültürlerarası iletişimin kavramsal dayanakları*, İletişim Yayınları, İstanbul
- Kırtepe, S. (2014). Sosyo-kültürel değişme ve kitle iletişim araçları. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2/2, 237 - 256,
- Kocadaş, B. (2005). Kültür ve medya. *Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı*, 34, 1-13
- Kurultay, T. ve Bulut, A. (2012) Toplum çevirmenliğine yeniden bakışta afette rehber çevirmenlik (ARÇ), *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi*, 6, 75-102
- M.E.B. (2000). *Örnekleriyle Türkçe sözlük*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları:2799, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 772, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul

- Moser- Mercer, B. (2012). *Identifying and interpreting scientific phenomena*. Brenda Nicodemus, Laurie Swabey (Editors), *Advances in Interpreting Research*, Amsterdam/Philadelphia,
- TDK Güncel Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 06.02.2023]
- Talas, M. & Kaya, Y. (2007). *Küreselleşmenin kültürel sonuçları*, TÜBAR-XXII-/2007, 149-162
- Taylan, H. H. & Arklan, Ü. (2008). Medya ve kültür: kültürün medya aracılığıyla küreselleşmesi, *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, X(1), 85-97
- Tunç, A.Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Değerlendirme, *Tesam Akademik Dergisi*, temmuz sayı: 2 s. 29-63
- Vardar, B. (1981). *Çeviri konuşmaları*. Yazko Çeviri, 2, 172- 173.
- Yaman, F. (2019). *Göç ve toplum*. Ketebe Yayınları, İstanbul
- Yazıcı, M. (2013). Toplumsal değişim ve sosyal değerler. *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8/8, 1489-1501
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9/2, 1685-1704,
- Yorgancılar, S. (2018). Kültürün yeniden üretim aracı olarak sosyal medya'nın gençliğe etkisi, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16/9, 2511-2532